

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Christophori Cellarii Compendium Antiquitatum
Romanorum**

Cellarius, Christoph

Halae Magdeburgicae, 1774

VD18 10161015

Appendix Secunda. De Nominibus Romanorum Ex Carolo Sigonio Et
Onofrio Panvinio.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17085

ADPENDIX SECUNDA.

DE NOMINIBVS ROMANORVM EX CAROLO SIGONIO ET ONVPHRIO PANVINIO.

§. I.

Romanos homines duobus primum, post etiam tribus nominibus vsos esse reperimus; quorum vnum præcipue *nomen*, alterum *prænomen*, tertium *cognomen* aut *agnomen* appellauerunt. Quod vt eo melius intelligatur, exemplo PVBLLI CORNELII SCIPIONIS AFRICANI declarabimus.

§. II.

Nimirum *nomen* originem gentis indicabat, vnde etiam gentilitium vocari solet, vt CORNELIVS.

§. III.

Prænomen differentia causa nomini gentilicio præponebatur, vt scilicet a se invicem distinguerentur, qui eiusdem gentis erant, quale est in exemplo nostro PVBLLIVS. Atque hæc discernendorum filiorum & nepotum causa inuenta esse, VARRO auctor est.

§. IV.

Cognomen gentilicio nomini subiungebatur, vt SCIPIO. Et hanc quidem adpellandi rationem primum videntur excogitasse, vt eos, qui idem prænomen ac nomen ferebant, internoscerent; post autem, quum cognominum vsus increbuisse, etiam sine eiusmodi causa seruasse. Potest hoc in gente Cornelia perspicui, quæ cognominum varietate in multas familias est diffusa, vt Maluginenses, Cossos,

fos, Scipiones, Lentulos, Merulas, Cinnas, Sullas, Dolabellas, & sic porro, quum noua subdiuisione opus esset, vt in Scipionibus, qui vel Africani, vel Asiatici, vel Nasicæ dicebantur.

§. V.

A cognomine distinguunt nonnulli *agnomen*, tamquam extrinsecus addi solitum, & ex ratione aliqua aut euentu quæsitum; vt AFRICANVS. Sed contradicunt CAROLVS SIGONIVS & ONVPHRIVS PANVINIVS, locupletissimorum scriptorum testimoniis comprobantes, omnia deinceps cognomina dici, quæ post nomen gentilicium collocantur. Atque sic non tantum in huius P. Cornelii cognominibus censeari debet, quum vocatur SCIPIO AFRICANVS; sed idem in nepote etiam, L. Aemilii Paulli filio, valet, qui adoptatus a Publico, Africani maioris filio, dicitur P. Cornelius Scipio Africanus ÆMILIANVS. Sed raro tria vsurparunt cognomina, rarissime autem quatuor, vt Q. Fabius MAXIMVS VERRUCOSSVS OVICVLA CUNCTATOR.

§. VI.

Ex *prænominibus* alia a Romanis, alia a finitimis populis frequentius vsurpata sunt. Romana sex & quadraginta numerat ONVPHRIVS PANVINIVS: quæ sunt Agrippa, Ancus, Appius, Arrans, Aulus, Cæso, Caius, Cnæus, Cossus, Decimus, Denter, Drusus, Egerius, Faustus, Hostius, Iulus, Lar, Lucius, Mamercus, Mamurius, Manius, Marcus, Nero, Numa, Numerius, Opiter, Paulus, Postumus, Potitus, Proculus, Publius, Quintus, Remus, Romulus, Sertor, Seruius, Sextus, Spurius, Stadius, Tiberius, Titus, Tullus, Vibus,

bus, Volero, Volusus, Vopiscus. Erant autem ex his alia frequentiore in usu, alia contra minus usitata. Ex minus usitatis quædam, quum ante cognomina essent, post longum temporis interuallum prænominis officio functa sunt, ut Cossus, Drusus, Iulus, Nero, Paullus, Poritus & Volusus; quædam autem, quum ab initio essent prænomina, pro cognominibus aliquando sunt usurpata, ut Agrippa, Denter, Faustus, Postumus, Proculus, & Tullus. *Peregrina* sunt Aimilius, Allius, Attius, Auentinus, Fauntus, Faustulus, Herennius, Latinus, Lucumo, Merius, Numitor, Octavius, Ouius, Petro, Picus, Pompo, Septimius, Tallus, Turnus, Tutor, & similia.

§. VII.

De romanis prænominibus hoc etiam obseruare utiliter tirones possunt: alia eorum per compendium singulis tantum, alia binis, alia ternis litteris scribi solita fuisse. *A.* enim Aulus erat, *C.* Caius, *K.* Cæso, *D.* Decimus, *L.* Lucius, *M.* Manius, *M.* Marcus, *N.* Numerius, *P.* Publius, *Q.* Quintus, *T.* Titus; *Ap.* Appius, *Cn.* Cnæus, *Op.* Opiter, *Sp.* Spurius, *Ti.* Tiberius; *Mam.* Mamercus, *Ser.* Seruius, *Sex.* Sextus, *Tul.* Tullus.

§. VIII.

Gentilicia nomina pæne innumera sunt, & fere omnia desinunt in *ius*, ut gentis origo deriuatione eiusmodi significetur. Sic *iulia* gens ab Iulo dicitur, Aeneæ filio; *aimilia*, ab Aimilo, Iuli filio; *nautia*, a Naute; *antonia*, ab Antone, quoniam hi earum gentium auctores erant. Pauca tantum excepta sunt, quæ in *us* terminantur, ut Peducæus, Poppæus & Nor-

Norbanus. Nam quod Cæcina, Perperna & alia quædam non in *ius* desinunt, potius eorum nesciri nomina existimandum videtur, quam nomina gentilicia fuisse, quæ omnino cognomina fuerunt.

§. IX.

Commemorandum autem hoc loco est, quid *gens* sit, a qua gentilicia nomina dicuntur, & qua ratione a *familia* differat. Nimirum illud inter utramque interest, quod gens ad nomen, familia ad cognomen refertur. Quare illa quasi totum videtur continere, hæc quodam modo partem. Exempli gratia Cornelii omnes varius esse gentis dicuntur, quia vno nomine continentur omnes. At vero partes huius gentis sunt plures, quæ ex cognominum varietate distinctæ sunt & familiæ vocantur: vt Maluginenses, Coffi, Scipiones, Lentuli, Merulæ, Cinnæ, Sullæ, Dolabellæ. Hinc recte Festus gentem definit eam, quæ ex multis familiis conficiatur. Quæ autem ratio est inter gentem & familiam, eadem etiam est inter genus & stirpem, eademque porro inter gentiles & agnatos. Quemadmodum enim familia aut stirps nos propius attingit, quam gens aut genus; sic agnati propiores, quam gentiles. Agnati enim sunt eiusdem familiæ, gentiles eiusdem gentis, vel, vt CICERO tradit, eodem inter se nomine.

§. X.

De *cognominibus* iam ante quædam dicta sunt. Alia cognominandi ratio superest, a patris (interdum etiam ab aui, vel proavi) prænomine, item a tribu, curia, aut censu desumpta. Sic apud CICERONEM *lib. VIII. epist. 8. num. 12.* legimus: *scribendo adfuerunt L. Domitius Cn. filius Ahenobarbus, Q. Cæ-*
Cellar. Antiquit. O o ci-

cilius Q. F. *Metellus Pius* Scipio, *L. Villius* L. F. *Pomt. Annalis*, *C. Septimius* T. F. *Quirina*, *C. Lucceius* C. F. *Pup. Hirrus*, *C. Scribonius* C. F. *Pop. Curio*, *L. Atteius* L. F. *An. Capito*, *M. Oppius* M. F. *Terentina*. Vbi *Pomtina*, *Quirina*, *Pupinia*, *Popilia*, *Aniensis*, *Terentina*, tribuum nomina sunt, sexto casu posita.

ADPENDIX TERTIA.
DE RITV CONVIVIORVM
APVD ROMANOS. Ex Iusto
Lipio a).

§. I.

Conuiuandi mos apud Romanos vt illustretur. tria sunt dicenda, *tempus*, *locus*, *modus*. Ad *tempus* pertinet, quoties sumserint cibum, & quando. Antiqui, si *FESTO* credimus, rer sumsisse cibum in die videntur: vnde *ientaculum*, siue prandiculum, cibus, qui mane; *prandium*, siue merenda, qui medio die; *cæna*, siue vesperna, qui sub vesperam capiebatur. Si *NONIO MARCELLO*, quater, qui merendam a prandio distinguit, & post meridiem collocat. Sed equidem nomina potius ista vsitata Romanis crediderim, præsertim comædiis palliatis, quam rem ipsam. Bis enim tantum sumsisse cibum videntur, prandio videlicet & cæna. Excipio pueros, & si qui erant dissoluti, luxus: quamquam & prandia ipsa modica erant, & semper solitaria, sine conuiuis. *SALLVSTIVS* ad *C. Cæsarem de republica ordinanda*, oratione, id est, asperis

ver.

a) *rom. III. operum*, p. 1476.